

Besteck eines Vlieboots von 1596

Länge Kiel=62'; Länge über Steven=79'; [Schiffsweite=27' in Höhe= -']; Rauntiefe= 9 1/2' 3"

Datei: D:\Bestecke-Aurich\03\ -R11-1596-02-25-Vlieboot-wurde-verlaengert\P1250331.tmdx

Bearbeiter: Werner Ulrich
Schiffbauer: Lenaert Lyevenssen, Veere
Anzahl der Seiten: 16
Erstellt: 10.12.2020
Geändert: 12.12.2020
Letzter Druck: 12.12.2020

Zeeuws Archief Middelburg, Rekenkamer C:

Admiralität Middelburg in Zeeland/ Niederlande

Zugangsnummer: 508

Findnummer: 6266

Copie

Besteck ende voorwaerde omme te maken
eenen nyeuwen Vlyeboot ten dienste vanden
Lande zoo hier naer volgt,¹

(1)

Jnden eersten zal den Kyel lanck wesen LIIII voeten dicke elf duymen
breet XIIII dumen, den voorstevens² vallens elf voeten bochts
vier ende een halve voeten dicke thien dumen breet zes
dumen binnen twaelff dumen buten, ende de achterstevens
lanck XX voeten buyten bocht eenen voet vallens zes voeten
beide de Stevens wel gesloten met haer behoorlicke Slimphouten,

(2)

Jtem 't zelve Schip zal wydt wesen XXIIII voeten op zyn mastbindt
ende voords wytte achter ende voren naer den eisch,
van 't werck diep derthien voeten met het Jnhout van
't zelve noch een voet hooger om een boeyssel daerop te
maken een voet hooger compt tsamen XIIII voeten holte

(3)

Jtem alle de wrangen diep eenen voet Jnde onderste dobbel
pooten dick zeven dumen ende Inde ander zes dumen
met goede pyckwrangen, ende cropwrangen met
noch twee pyckwrangen achter dweersch over 't soch,

(4)

Jtem alle het Jnhout zal verscherven twee voeten ende een half
met een goet Saethout zoo lanck als men het wercken
mach dicke zes dumen ende breedt twaelff dumen
gesloten over andere wrange met eenen

(Seite 2)

viercanten bout door den Kiel, ende all de cropwrangen voor
ende achter over ander wrangen met een viercante bout
Jnde Stevens,

(5)

Jtem de plancken vant Schip zullen dicke wesen twee een halve dum
de sage afgaende met haecken op drye Jnhouten verschervende
tattet onderste berchout toe, het onderste berchout
dick vier een halve duymen, het opperste berchout
dicke vier duymen breedt elf duymen met Lysten
daer Jnne gewrocht zoo voren als achter vanden
zelve houte,

(6)

Jtem de bandtwegers dicke drye dumen breet XVI dumen'
gelecht aen wedersyden aen boordt op negen ende een halff
voeten hooge ende alle de andere wegers vanden
dicke van twee dumen styff blyvens,

¹ Das Original (Kopie) befindet sich im Ordner 03, Register 11; P1250331.JPG; 1596-02-25.
Transkription Werner Ulrich, Ostrhauderfehn.

² Der Fall des Vorstevens, dieses Schiff sollte bei 11 Fuß liegen.

(7)

Jtem op de voorst bandtwegers zalmen leggen derthien binden
waer aff het mastbindt zal wesen een voet vyercant
ende het slachbindt met het bindt voort mastbindt van
gelycke dicke ende alle andere binden naer
advenant van achter ende vooren wat lichter naer
den eysch vant werck wel gesloten al de voorst
binden met twee goeden wynckelknyen,

(8)

Jtem op de zelvde binden zal men leggen twee

(Seite 3)

ganckboorden aen wederzyden dicke vier dumen, breedt XVIII dum
daer aengestrecken een goeden plancke dick twee dumen
om daer aen te strycken goede pruyische delen, alle
blau hout afgeweert den zelve overloop wel geschaerstocht
ende geribbet met goede makelaers ende Luycken
naer den eysch van 't werck met Rippen viercant,

(9)

Jtem aen boort van wedersyden zalmen setten op
't voorst gangboort van achter tot vooren, eene plancke
breet derthien dumen, om op de zelve plancken
van achter tot vooren te waterboorden en
met goede waterborden van eycken hout
dick twee duymen,

(10)

Jtem aenden oppercant vanden Scheerstock zalmen maken van
wedersyden van achter tot voren eenen eycken dolboom³
dyepe vier ende dicke vyff duymen om aldaer loose
Stutten door te setten soo veel als naer des besteders
beliefte,

(11)

Jtem vooren twee cropwringen over den overloop gesloten
met twee bouten aen elcke zyde desgelycx oock een
boven den overloop om de cluyzen op te maken, met twee
cluyzen ende goede cluyshouten mette selfve op de
huydt gewrocht met een cruysbetingh, de zelve
gesedt naer des besteders beliefte,

(12)

Jtem achter omtrent vande pompe achterwaerts een
keiute verheven een voet met een plancke op de

(Seite 4)

overloop over dweersch dick over vyff dumen ende thien dumen
achterwaerts diep een voet dicke naer den eysch ende
daer tusschen beede vyer binden van vyff dumen dyepe

³ Es scheint so gewesen zu sein, dass der *Dolboom* direkt auf dem Scheerstock befestigt wurde. Das würde technisch gesehen auch einen besseren Sinn ergeben. So hatte man zwei *Dolbooms* im mittleren Bereich des Schiffes. Die losen Stützen standen dann mit der Oberkante so hoch, dass ohne große Probleme ein Netz gespannt werden konnte.

ende zeven dumen breet alle wel gesloten met hare behoorlicke Knyen⁴ op de binden aen wedersyden een behoorlick ganckboort met een eicken plancke te midden met goede pruissche delen geweert alle blauw hout met een cleene KeJute daer boven de groote voor Schipper ende Styerluyden,

(13)

Jtem vande groote mast achterwaerts een vaste bouchnet⁵ met eenen eicken plancke op den dolboom ende daer met wageschot op getimmert met gryeten aen boort toe gestreken te midden gegryet ende geroostert van vooren met bosbancken ende schilden met zyn binden, knyen cranssen ende dolboomken achter boven de cleyne keJute open met een Heck ende verwelff,

(14)

Jtem den annemer zal gehouden wesen te maken alle de Logysten, bosschieters Camer, Cabelgat, Cabuyse, botelrye, brootcamer als andere geene utgesondert ende alle de zelve Camers zullen wesen met Laden om 't volck daer op te leggen logeren, de zelve Oirschotten gerabbat,

(15)

Jtem met eenen goeden caepstant ende goede vyssinge daerJnne den grooten mast staen sal, met een goet roer ende Knechts zoo achter als voren Jnspitten ende Wintboomen

(16 - Seite 5)

Jtem den aennemer zal gehouden wesen, te maken ende sluten alle het Ronthout ende 't selve werck wel ende werckelick gewrocht van goeden houte, geweert alle wormachtich speckachtich, rietschalich Rootolm, wel geboort wel genagelt Jtem een goet Schip rontsomme, midsgaders wel gecalefaet met twee behoorlicke wercken na Costume,

(17)

Jtem de Besteders zullen gehouden wesen te leveren alle het {...} yserwerck zoo groot als cleen midsgaders alle het ronthout ende Schrynerwerck Jnde Keyute,

(18)

De Besteders nemen oock t'haren laste te leveren pick, tar, twee last meuselaers midsgaders twee dosyn doppen, op een mate zonder meer,

(19)

Op alle welcke Conditien ende besteck Lenaert Lyevenssen meester Schiptimmerman heeft aengenomen te maken den

⁴ Es liest sich so, als ob die Knie des Überlaufs nicht nach unten bis in die Kimm reichten, sondern nach oben geführt wurden.

⁵ Dieses Vlieboot bekam hinter dem Großmast ein festes Deck bis nach hinten, also ein Halbdeck.

voornoemde boot ende die volcommelick op te leveren
den eersten Juni XV XCVI^{tich} op de verbuerte
van XXV £ grooten vlaems te verbeuren(?), tot proffite
van den Armen, deser stede van der Vere, Ende dat
voor de somme van vyff hondert negenentwintich ponden
drye schellingen vier grooten vlaems een derde gereet
een ander derde als 't Schip volmact ende opgelevert
zal zyn, ende 't laetste derdepart zes maenden daer
naer, Des heeft den Equipagemeester Rengersberch
genomen zyn beraedt(?) tot Vrydach t'commende
om Rapport anden Rade te doen ende zoo myn
Heeren vanden Rade dese bestediege goet binden
soo zal het Coop zyn ende anders nyet
droy(?), zoo geeft Lenaert voornoemde des onderschreven {XV...}
February XVI XCVJ^{tich}(?) ende staet geteickent
aldus, Lenaert Lievenssen

(20 -Seite 6)

Die vander Admiraliteyt ordonneren midsgaders desen de Heer
Tresoner Valcke ofte anderen Jnder tydt wel ende te
betalen volgende, ...

...

Nachfolgender Text auf den Seite 6 bis 8 beinhaltet die kaufm. Dinge.

(Seite 9 Verlängerung der drei Boote)

Js ten overstaen vanden Equipagemeester Cornelis Claessen ende
Reigersberch, mitsgaders van Viceadmirael Joos de Moor ende
Capitein Logier Pieterssen goet gevonden ende geresolveert
de drye nyeuwe boots die tot Vlissinge ende der Vere
getimmert worden langer ende breeder te laten
maken, om des te bequamer te zyn tegen den vianden (die
grootte ende geweldige Schepen hebben den onsen Jn grootte ende
equipaige veere te boven gaende) te gebruicken te weten
dat elcken boot zal acht voet Kyels⁶ langer gemaect worden,
wesen LXII voeten, Jtem twee voeten ende eenen halven wyder⁷,
bedragende 't samen - XXVII voeten, den overloop⁸ drye dumen
hooger, noch twee binden⁹ meer gemaect worden, ende de
Vlacte¹⁰ na advenant ende naden heesch van 't werck,
Volgende den welcken is geordonneert den voorgenoemde Equipagemeester
te spreken mette meester timmerlieden aengenomen hebbende
de voorst boots te maken ende de zelve te bevelen {...}
daer nae te reguleren Int maken vande voorst boots, Gedaen
Jnt Collegie vande Admiraliteit tot Middelburch,
vergadert den vierden dach Maerty des Jaers XV zes
ende 't negentich // Geparaffeert {...} ende staet

⁶ Diese drei Vlieboote wurden in der Größe verändert. Die Länge des Kiels wurde um acht auf 62 Fuß erweitert.

⁷ Die Schiffswerte erhöhte sich um 2 1/2 auf 26 1/2 Fuß. Der Schreiber machte daraus aber 27 Fuß.

⁸ Auch der Überlauf wurde um 3 Daumen höher gelegt.

⁹ Ferner benötigte man zwei Decksbalken mehr für den Überlauf.

¹⁰ Das Flach wurde entsprechend angepasst. Dafür war aber keine Maßvorgabe nötig.

geschreven By Bevele van den voornoemde Rade, ende ondertekent
Adr. Nicolay

Nachfolgender Text auf den Seiten 10 und 11 beinhaltet die kaufm. Dinge.

Copie

2315

Bestek ende voortvande omme te maken
 eeny meulvay Nyeboot ten dienste vander
 Lande. Zoo hier naer volgt.

Indy eerste zal den keel lanck wesen dym voeten drike ceff dym
 breed puy dym. Den voortvanden vallend ceff voeten soet
 vure ende een half be voeten drike teijer dym breed zeb.
 dym biny tbaeff dym biny. ende den achterste
 lanck de voeten biny soet eeny voet vallend zeb voeten
 beide de steen be gestot met haer behoerlike simpson

Den tzeel seep zal vort wesen puy voeten op zyn mastbind
 ende vord de vortte. achter ende vort naer den vish.
 den tzeel diep deken voeten met get Inhout vey
 tzeel noch een voet hooger om een soeyel daer op te
 maken een voet hooger Compt tsmey - puy voeten hote

Den alle de vorange diep eeny voet inde onerste dobbel
 poot die zeb dym vnde inde ander. zeb dym
 met goede puch vorange. vnde crop vorange met
 noch tbaeff puch vorange. achter dobbel ober tsoe

Den alle get Inhout zal versterken tbaeff voeten ende een saet
 met een goet sathont zoo lanck als mey get vorange
 mach drike zeb dym. ende breed tbaeff dym
 gestot ober andere vorange. met

verte.

Abbildung 1: Erste Seite des Bestecks; P1250331.JPG.

1140

viercanten bout door den hvel. ende alle de crosborangch boort
 ende achter. over ander borangch met een viercanten bout
 inde stebens.

Ten de planten vant seep gulle, dirke vlesch twee een galve
 de lage afgrande met haerley. Top drie Inhouten vlesch
 tottet onderste bechout toe. het onderste bechout
 dirke vlesch een halve duym. het opperste bechout
 dirke vlesch duym breedt een duym. met eystey
 duy June gedroecht zoo voren als achter. vander
 zeddey houte.

Ten de bandvoegels dirke drie duym breedt bij duym
 gaelt een weder syde een boort op negen ende een gaelt
 voeten hooge. Ende alle de andere voegels vander
 dirke vlesch twee duym syff blyvend.

Ten op de boort bandvoegels salmen leggen dactenly binden
 waer af het mastbindt sal vlesch een voet vyerant
 ende het sacbindt met een bindt boort mastbindt vlesch
 gelycke dicke. ende alle andere binden naar
 adbenant vlesch achter ende voren. vlesch lichte naar
 den vlesch vant voren. vlesch gelycke al. boort
 binden. met twee goede voren haken.

Ten op de galve. binden salmen leggen twee.

Abbildung 2: Seite 2 des Bestecks; P1250332.JPG.

oberloop. over d'overste d'overste over byt d'overste ende tenly d'overste
 achterwaerts d'overste een boot d'overste naar d'overste d'overste. ende
 daer tusschen beide byt d'overste van d'overste d'overste d'overste
 ende geby d'overste breef alle weel gestot by met
 hare behoerlyke knijck op de binden an wederlydy.
 een behoerlyk gantboot met een vichly planken
 te midden met goede priuysse. d'overste geboort alle
 blaende hout met een eenige knijck daer boeyde
 groote voor scupper ende sterclyndy.

Ten vande groote mast achterwaerts. een vast bougenet
 met een vichly planken op d'overste doebom ende daer met
 waagesot opgetimmeret met gneten an boot toegestey
 te midden gegriet ende geroostet van d'overste met
 bosbanker ende scilck met zyn binden knijck
 cranck ende doebom. achter boeyde een
 knijck op d'overste met een gant ende verhoest

Ten d'overste annemer. zal gehoude wesen te maken alle de
 Logistey, bosscijter Camer, Cabegat, Cabuys
 Boteruy, brootkamer als andere geene vutgefouwt
 ende alle de zeebe Camer d'overste vichly met
 d'overste om spoer daer op te laggen logeruy. de zeebe
 oirscottay gecabbat

Ten met eenly goede rasciant ende goede vissing
 daer fine d'overste grooten mast stary sal met een goet roer
 ende knijck een arker als vouch fuspiths ende vintboom

Abbildung 4: Seite 4 des Bestecks; P1250334.JPG.

Abbildung 5: Seite 5 des Bestecks; P1250335.JPG.

Abbildung 6: Seite 6 des Bestecks; P1250336.JPG.

